

Ciorclán 0051/2026

Chuig: Boird Bhainistíochta, Príomhoidí agus Baill Foirne Teagaisc na mBunscoileanna Meán-Bhéarla aitheanta agus Príomhfheidhmeannaigh na mBord Oideachais agus Oiliúna

An Plean Gnímh don Ghaeilge i Scoileanna Meán-Bhéarla a Chur Chun Feidhme

1. Cuspóir an chiorcláin seo

Sa chiorclán seo, tugtar treoir do bhunscoileanna meán-Bhéarla aitheanta maidir le cur chun feidhme Is féidir liom, is féidir linn... Plean Gnímh don Ghaeilge i Scoileanna Meán-Bhéarla agus maidir leis na tacaíochtaí atá ar fáil do scoileanna agus do mhúinteoirí chun an plean a chur chun feidhme. Soiléirítear ann freisin na hionchais maidir leis na cineálacha cur chuige atá le glacadh chun tacú le teagasc, foghlaim agus úsáid éifeachtach na Gaeilge.

Tá an ciorclán ag teacht le Ciorclán 0017/2023 maidir le Creachuraclam na Bunscoile agus le Ciorclán 0067/2025 maidir le Curaclam athfhorbartha na Bunscoile do Bhunscoileanna agus Scoileanna Speisialta, agus tagann sé sna sála orthu sin.

2. Teagasc na Gaeilge i scoileanna meán-Bhéarla

Tá Gaeilge ina croí-ábhar i ngach bunscoil. Imríonn scoileanna meán-Bhéarla ról ríthábhachtach maidir le cur ar chumas gach dalta taitneamh a bhaint as an nGaeilge agus rath a bhaint amach le linn an teanga a fhoghlaim. I gcás go leor leanaí a fhreastalaíonn ar na scoileanna sin, is é an seomra ranga bunscoile an phríomháit ina dtagann siad ar an nGaeilge agus ina mbíonn an teagmháil is leanúnaí leis an nGaeilge acu.

Gné lárnach de Primary Language Curriculum/Churaclam Teanga na Bunscoile (PLC/CTB) is ea inniúlacht chumarsáideach na ndaltaí sa Ghaeilge a fhorbairt. Chomh maith leis sin, cuirtear béim láidir in PLC/CTB ar dhearthaí dearfacha i leith na Gaeilge a fhorbairt, ar úsáid bharántúil na Gaeilge laistigh de cheachtanna agus lasmuigh díobh, ar eispéiris foghlama tharraingteacha agus thaitneamhacha a sholáthar, agus ar éascaíocht a dhéanamh do gach foghlaimeoir de réir a gcumas chun an Ghaeilge a fhoghlaim agus cumarsáid a dhéanamh léi.

3. An Plean Gnámh don Ghaeilge i Scoileanna Meán-Bhéarla

Seoladh Is féidir liom, is féidir linn... Plean Gnámh don Ghaeilge i Scoileanna Meán-Bhéarla ar an 6 Samhain 2025 agus tá sé ar fáil ar líne do cheannairí scoile, do mhúinteoirí agus do scoileanna.

Tá comhairliúchán fairsing ar an leibhéal náisiúnta agus ar leibhéal na scoile mar bhonn eolais faoin bPlean Gnámh. Tá sé bunaithe freisin ar thaighde, ar thuarascálacha ón gCigireacht agus ar chineálacha cur chuige i leith pleanáil teanga do theangacha mionlaigh i ndlínsí eile. Tá an Plean Gnámh bunaithe go háirithe ar thuairimí leanaí agus daoine óga. Tá an dá thuarascáil ar an gcomhairliúchán ar fáil ag na naisc seo a leanas:

Teagasc agus Foghlaim na Gaeilge i Scoileanna Meán-Bhéarla: Athbhreithniú ar an Litríocht agus Dearcthaí na bPáirtithe Leasmhara Náisiúnta

Teagasc agus Foghlaim na Gaeilge i Scoileanna Meán-Bhéarla: Dearcthaí na bPáistí, na nDaoine Óga, na dTuismitheoirí, na Múinteoirí, na bPríomhoidí agus na Múinteoirí faoi Oiliúint

Tá sé mar aidhm leis an bPlean Gnámh seo feabhas a chur ar theagasc, foghlaim agus úsáid na Gaeilge do dhaltaí i scoileanna meán-Bhéarla. Tacaíonn an plean le scoileanna agus le múinteoirí an tsonraíocht curaclaim atá ann cheana don Ghaeilge a chur i bhfeidhm go héifeachtach. Go háirithe, tacaíonn sé le forbairt scoileanna teanga labhartha na ndaltaí sa Ghaeilge.

Tugann go leor scoileanna agus múinteoirí deiseanna nuálacha agus cruthaitheacha do dhaltaí cheana féin chun an teanga a úsáid laistigh den seomra ranga agus lasmuigh de araon. Tá an plean seo ag cur leis an mbonn láidir sin trí thacú le dea-chleachtas ionchuimsitheach a chomhroinnt ar bhonn níos leithne agus trína chinntiú go bhfuil tacaíochtaí éifeachtacha i bhfeidhm.

Bunchlocha

Tá an plean bunaithe ar cheithre bhunchloch:

- Meonta dearfacha a chothú i leith na Gaeilge
- Úsáid na Gaeilge a mhéadú
- Tacú le rochtain ag gach leanbh agus duine óg ar fhoghlaim na Gaeilge
- Tacaíochtaí don Ghaeilge a chomhtháthú.

Tá na bunchlocha sin ag teacht leis na príomhghnéithe a dhéanann difear don fhoghlaim teanga.

4. Ceachtanna Gaeilge

Ceann amháin de phríomhchuspóirí gach ceachta Gaeilge is ea go mbeidh deiseanna ag na daltaí an Ghaeilge a chloisteáil, a labhairt agus a úsáid. Tríd an gcur chuige cumarsáideach a úsáid, cinntítear go leagtar béim sna ceachtanna ar chumarsáid atá taitneamhach agus idirghníomhach agus a bhfuil cuspóir léi. Mar sprioctheanga, ba cheart an Ghaeilge a úsáid chomh luath agus chomh minic agus is féidir le linn ceachtanna.

Trí cheachtanna Gaeilge a thabhairt do dhaltaí go minic gach seachtain, tugtar teagmháil leanúnach leis an teanga dóibh agus tacaítear leo dul chun cinn a dhéanamh ar a gcuid foghlama. Dá bhrí sin, ba cheart do mhúinteoirí ranga príomhshrutha pleanáil le haghaidh ceachtanna Gaeilge agus iad a amchlárú de réir leithdháiltí ama comhaontaithe a scoile, bunaithe ar Chreatchuraclam na Bunscoile (2023) nó ar Churaclam na Bunscoile 1999 (Féach an tábla thíos). Ba cheart breithniú a dhéanamh freisin ar úsáid a bhaint as an am solúbtha a chuirtear ar fáil i gCuraclam na Bunscoile chun tacú le foghlaim na Gaeilge ag na daltaí agus chun a dteagmháil leis an teanga a mhéadú.

Leithdháiltí ama

Tugadh Primary Language Curriculum/Curaclam Teanga na Bunscoile (PLC/CTB) isteach le héifeacht ó mhí Mheán Fómhair 2016 do na ranganna ó rang na naíonán sóisearach go rang a dó agus le héifeacht ó mhí Mheán Fómhair 2019 do gach leibhéal ranga.

Leis na leithdháiltí ama atá ann cheana, atá leagtha amach i gCuraclam na Bunscoile (1999), soláthraítear leithdháiltí íosta ama ar bhonn seachtainiúil a bheidh i bhfeidhm go dtí go gcuirfead curaclam athfhorbartha na bunscoile i bhfeidhm (féach thíos). Is iad sin:

- Naíonáin (Naíonáin Shóisearacha agus Naíonáin Shinsearacha): 2.5 uair an chloig
- Rang a hAon go Rang a Sé: 3.5 uair an chloig

Na leithdháiltí ama molta don Ghaeilge i scoileanna meán-Bhéarla faoi leagan athfhorbartha na bliana 2025 de churaclam na bunscoile, tá siad leagtha amach mar a leanas i gCreaclamaclam na Bunscoile (2023):

- Naíonáin (Naíonáin Shóisearacha agus Naíonáin Shinsearacha): 2.5 uair an chloig in aghaidh na seachtaine
- Rang a hAon go Rang a Sé: 3 huair an chloig in aghaidh na seachtaine.

Faoi Chreachuraclam na Bunscoile, beidh leithdháileadh ama sholúbtha mhíosúil ag gach bunscoil freisin, rud is féidir a úsáid chun an t-am teagaisc i réimsí ábhair a mhéadú, lena n-áirítear teagasc na Gaeilge. Is iad sin:

- Naíonáin (Naíonáin Shóisearacha agus Naíonáin Shinsearacha): 5 huaire an chloig
- Rang a hAon agus Rang a Dó: 6 huaire an chloig
- Rang a Trí go Rang a Sé: 7 n-uaire an chloig

5. Úsáid na Gaeilge a leathnú

Déantar foráil sa churaclam don Ghaeilge i scoileanna meán-Bhéarla maidir le cur le húsáid na Gaeilge lasmuigh de na ceachtanna atá ar an gclár ama ionas go gcloisfidh na daltaí an Ghaeilge, go n-éistfidh siad léi agus go gcleachtfaidh siad i gcomhthéacsanna teanga fíorshaoil an teanga atá foghlamtha acu.

Maidir leis sin, iarrtar ar cheannairí scoile agus ar mhúinteoirí a ndícheall a dhéanamh úsáid neamhfhoirmiúil na Gaeilge ag daltaí le linn an lae scoile a spreagadh agus a éascú. Spreagtar iad freisin chun ábhair eile nó gnéithe d'ábhair eile a theagasc trí Ghaeilge agus úsáid á baint as an gcur chuige Foghlama Comhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT).

D'fhéadfadh go n-áireofaí iad seo a leanas le deiseanna eile chun tacú le teagmháil na ndaltaí leis an nGaeilge lasmuigh de cheachtanna Gaeilge:

- rannpháirtíocht i dtionscnaimh amhail an scéim Gaelbhrtach
- gníomhaíochtaí idirscoile trí Ghaeilge
- caidreamh a dhéanamh le grúpaí Gaeilge áitiúla
- aitheantas agus luach saothair a thabhairt do dhaltaí a úsáideann an Ghaeilge
- rannpháirtíocht i gcampaí samhraidh Gaeilge.

6. Scileanna Gaeilge agus inniúlacht chun Gaeilge a theagasc a fhorbairt

Modh an-tábhachtach do cheannairí scoile agus do mhúinteoirí chun a gcuid scileanna sa teanga a choinneáil agus chun a gcuid muiníne agus inniúlachta sa teanga a fhorbairt is ea leas a bhaint as deiseanna chun an Ghaeilge a úsáid. Áirítear leis sin an Ghaeilge a úsáid, nuair is féidir, le daltaí, le múinteoirí agus le haosaigh eile sa scoil.

Áirítear leis freisin leas a bhaint as deiseanna chun an Ghaeilge a úsáid lasmuigh den scoil agus páirt a ghlacadh sna heispéiris foghlama gairmiúla do mhúinteoirí (PLE) a sholáthraíonn Oide – an tseirbhís tacaíochta do mhúinteoirí agus do cheannairí scoile atá á cistiú ag an Roinn, an Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta (COGG), ionaid tacaíochta

oideachais, agus soláthraithe cúrsaí Gaeilge (Féach Rannán 10 thíos). Ina theannta sin, tugann Gréasán Gaeilge na hEarnála Poiblí deiseanna do mhúinteoirí cloisteáil faoi ghníomhaíochtaí sóisialta agus páirt a ghlacadh iontu trí Ghaeilge.

Lasmuigh den scoil féin, tugann páirt a ghlacadh in imeachtaí Gaeilge sa cheantar áitiúil deiseanna luachmhara do mhúinteoirí an teanga a úsáid go barántúil, agus a muinín teanga agus a muinín ghairmiúil aron a neartú. I measc na ndeiseanna eile chun an teanga a úsáid go gairmiúil tá obair i gColáistí Gaeilge.

7. Tacú le rochtain a bheith ag gach dalta ar fhoghlaim na Gaeilge

Gné thábhachtach de chóras oideachais na hÉireann is ea oideachas ionchuimsitheach a sholáthar do gach leanbh agus duine óg, lena n-áirítear iad siúd a bhfuil riachtanais bhreise oideachais acu, iad siúd atá i mbaol míbhuntáiste oideachasúil, agus iad siúd ó chúlraí imirceacha agus ó chúlraí mionlaigh eitnigh. Baineann prionsabail an ionchuimsithe agus na foghlama difreálaí le rannpháirtíocht na ndaltaí i ngach réimse curaclaim, lena n-áirítear an Ghaeilge.

Dá réir sin, spreagtar do scoileanna deiseanna a sholáthar, a mhéid is mó is féidir agus ar shlí fhiúntach, do gach dalta chun an Ghaeilge a fhoghlaim agus páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí Gaeilge agus cultúir Ghaelaigh ar leibhéal atá oiriúnach dá riachtanais foghlama agus chun leibhéal inniúlachta pearsanta a bhaint amach atá oiriúnach dá gcumas.

8. Ceannas a ghlacadh ar theagasc, foghlaim agus úsáid na Gaeilge

Tá príomhról ag foireann ceannaireachta na scoile maidir leis an gcultúr ceart a chruthú chun teagasc, foghlaim agus úsáid na Gaeilge a chur chun cinn agus a chothú ina scoil. Ba cheart do cheannairí scoile breithniú a dhéanamh ar conas is féidir leo an méid seo a leanas a dhéanamh:

- úsáid a bhaint as féinmheastóireacht scoile (FMS) agus as próisis phleanála scoile chun machnamh a dhéanamh ar an soláthar don Ghaeilge agus ar úsáid na Gaeilge faoi cheithre bhunchloch an Phlean Gnímh (Féach Rannán 9 thíos)
- infheictheacht agus inchloisteacht na Gaeilge sa scoil a mhéadú
- rath agus iarrachtaí na ndaltaí agus na múinteoirí a cheiliúradh
- eispéireas teanga na ndaltaí i gceachtanna a fheabhsú
- deiseanna a thabhairt do dhaltaí an Ghaeilge a úsáid lasmuigh de cheachtanna
- tacú le múinteoirí agus leo siúd a chuireann an teanga chun cinn sa scoil.

9. Pleanáil le haghaidh teagasc, fhoghlaim agus úsáid na Gaeilge

Ba cheart do cheannairí scoile agus do mhúinteoirí breithniú a dhéanamh ar conas is féidir leo an Plean Gnímh don Ghaeilge i Scoileanna Meán-Bhéarla a chur san áireamh ina bpróisis féinmheastóireachta scoile agus ina bpróisis pleanála agus athbhreithnithe curaclaim.

Mar shampla, d'fhéadfadh siad breithniú a dhéanamh ar a soláthar reatha agus ar na deiseanna feabhais atá acu faoi threoir na gceithre bhunchloch sa Phlean Gnímh mar a leanas:

- Conas is féidir linn meonta dearfacha i leith na Gaeilge a chothú i measc ár mball foirne agus ár ndaltaí?
- Conas is féidir linn úsáid na Gaeilge ag daltaí, ag múinteoirí agus ag daoine eile sa scoil/sa seomra ranga a mhéadú?
- Conas is féidir linn ár gcineálacha cur chuige teagaisc a oiriúnú chun a chinntiú go bhfaighidh gach dalta rochtain ar fhoghlaim na Gaeilge agus go n-éireoidh leo sa teanga a fhoghlaim?
- Conas is féidir linn úsáid níos fearr a bhaint as na tacaíochtaí agus na hacmhainní atá ar fáil don Ghaeilge?
- Conas is féidir linn dea-chleachtas maidir le teagasc agus foghlaim na Gaeilge a chomhroinnt laistigh dár scoil agus foghlaim ó scoileanna eile agus ó mhúinteoirí eile?

10. Tacaíochtaí do scoileanna agus do mhúinteoirí

Tá tacaíochtaí éagsúla i bhfeidhm chun tacú le cur chun feidhme an Phlean Gnímh.

- Tá faisnéis faoi na tacaíochtaí a sholáthraíonn Oide chun tacú le rannpháirtíocht scoileanna sa Phlean Gnímh ar fáil ag www.oide.ie. Áirítear leis na tacaíochtaí sin eispéiris foghlama gairmiúla leanúnaí, tacaíocht ionscoile agus cúrsaí samhraidh.

Is féidir le scoileanna eispéiris foghlama gairmiúla a chur in áirithe tríd an rannán áirithe imeachtaí ar shuíomh Gréasáin Oide ag <https://dms.oide.ie/event/public>.

Is féidir ceisteanna maidir leis na tacaíochtaí sin nó maidir le háirithe imeachta a sheoladh chuig eolas@oide.ie.

- Tá faisnéis faoin tionscadal um Fhoghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT) de chuid na Roinne ar fáil ag [An Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030](#).
- Tá faisnéis faoi thacaíochtaí a sholáthraíonn COGG, lena n-áirítear cúrsaí samhraidh agus acmhainní saor in aisce, ar fáil ag: www.cogg.ie. Tá tacaíochtaí chun Corpoideachas a theagasc trí Ghaeilge ar fáil ag <https://cogg.ie/corpoideachas-tri-ghaeilge-claru/>.
- Tá faisnéis faoi na tacaíochtaí a sholáthraíonn an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM) don Ghaeilge ar fáil ag [Tacar Uirlisí Teanga na Bunscoile | Curaclam ar Líne](#). Ina measc sin tá ábhair chun tacú le húsáid neamhfhoirmiúil na Gaeilge i mbunscoileanna.
- Tá faisnéis faoin eolas is déanaí, imeachtaí agus tacaíochtaí eile a sholáthraíonn an CNCM don Ghaeilge ar fáil ag [Tacaíochtaí chun an Ghaeilge a fhoghlaim agus a theagasc I CNCM](#).
- Soláthraíonn ionaid tacaíochta oideachais áitiúla freisin tacaíochtaí éagsúla do mhúinteoirí don Ghaeilge agus do theagasc na Gaeilge. Tá faisnéis faoi na tacaíochtaí sin ar fáil ar shuíomhanna gréasáin na n-ionad tacaíochta oideachais áitiúil nó sna cumarsáidí a sheolann ionaid aonair chuig scoileanna. I measc na dtacaíochtaí tá cúrsaí samhraidh ar an láthair sa Ghaeilge a sholáthraíonn COGG iad agus cúrsaí samhraidh ar FCÁT a sholáthraíonn Oide iad.
- Tá liosta de sholáthraithe cúrsaí Gaeilge d'aoisigh ar fáil ag [Scéal.ie](#).

Ina theannta sin, eiseoidh an tAonad Gaeilge um Scoileanna Meán-Bhéarla sa Roinn nuachtlír gach téarma ina mbeidh an t-eolas is deireanaí faoi thacaíochtaí do scoileanna faoin bPlean Gnímh.

11. Tuilleadh faisnéise

Chun tuilleadh faisnéise a fháil, déan teagmháil le AGSMB@education.gov.ie.

Arna eisiúint ag:

Pádraig Mac Fhlannchadha
Príomhoifigeach
An tAonad Gaeilge um Scoileanna Meán-Bhéarla

Dáta eisiúna: 30 Aibreán 2026